

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3355/2017. (XII. 22.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Szolnoki Törvényszék 8.B.551/2013/49., a Szegedi Ítéltábla Bf.II.466/2015/8., illetve a Kúria Bfv.III.907/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Papp Gábor ügyvéd, Papp Gábor Ügyvédi Iroda, 1067 Budapest, Csengery u. 76., I/6.; dr. Fancsali Ágnes ügyvéd, Fancsali és Társa Ügyvédi Iroda, 5000 Szolnok, Szigligeti út 2.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Szolnoki Törvényszék 2015. március 16-án kelt 8.B.551/2013/49., a Szegedi Ítéltábla 2016. március 24-én kelt Bf.II.466/2015/8., illetve a Kúria 2016. december 6-án kelt Bfv.III.907/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítéletek ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlanság követelményével, ugyanis az eljáró bírói fórumok nem észlelték, hogy az elsőfokú döntést hozó tanács elnöke az eljárás korábbi szakaszában, mint az előzetes letartóztatás elrendelése tárgyában döntést hozó másodfokú tanács tagja vett részt. Az indítványozó csatolta a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bnf.274/2012/2. számú végzését, melyben a bíróság az elsőfokú végzést megváltoztatva elrendelte az indítványozó előzetes letartóztatását. Az indítványozó – hivatkozva az Alkotmánybíróság hasonló tárgyú 34/2013. (XI. 22.) AB határozatára, valamint a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatára – kiemelte, hogy az előzetes letartóztatás tárgyában hozott végzéssel szembeni fellebbezés elbírálása során eljáró másodfokú tanács szükségképpen előzetesen állást foglal a bizonyítékokról és a megalapozott gyanú meglétéről, továbbá vizsgálnia kell az előzetes letartóztatás egyéb, különös feltételeit, így az, ha e tanács valamelyik tagja utóbb dönt a bűnöség kérdésben is, a pártatlanság követelményének sérelmét okozza. Tekintettel arra, hogy a felülbírálatnak ki kell terjednie a megtámadott döntésre és az azt megelőző eljárásra, a másodfokú bíróságnak hivatalból észlelnie kellett volna az eljárási hibát, emiatt pedig a másodfokú döntés is alaptörvény-ellenes.

II.

- [3] Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [4] Az indítvány nem megalapozott.
- [5] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [6] Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [7] Jelen esetben az indítványozó az indítvánnyal érintett bírósági eljárásokban terheltként szerepelt, így az egyedi ügyben érintett személynek minősül. A támadott kúriai ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, mellyel szemben jogorvoslatnak helye nincs. A kúriai döntés 2016. december 6-án kelt, az alkotmányjogi panasz 2017. február 3-án érkezett az elsőfokú bíróságra, így az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. §-ában meghatározott hatvannapos határidőn belül nyújtotta be. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítvány határozott kérelmet is tartalmazott, ugyanis megjelölte az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét és indokolást arra nézve, miért sértette azokat a sérelmezett bírói döntés.
- [8] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az indítványozó által is hivatkozott 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, illetve 21/2016. (XI. 30.) AB határozat már értelmezte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból fakadó követelményeket az ítélező tanácsok összetételére vonatkozóan. E két döntést egészítette ki a 25/2017. (X. 17.) AB határozat a Be. időközbeni módosítása és annak eredményeként az alkotmányos követelmény alkalmazhatósága vonatkozásában. E tekintetben az indítvány új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel. Ugyanakkor a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vet fel, hogy ezen határozatokban megfogalmazott követelmények mennyiben érvényesültek a konkrét ügyben.
- [9] 2. Az idézett alkotmánybírói határozatok az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás részét képező pártatlanság követelményét vizsgálták a büntetőeljárásokban ítélező tanácsok összetételét illetően. Mindkét határozat alkotmányos követelményt fogalmazott meg arra alapozva, hogy kétely övezheti az ítélező bírák pártatlanságát, ugyanis a vádemelést megelőzően nyomozási bírói jogkörben eljárva (a nyomozási bíró jogkörében eljáró törvényszéki egyesbíróként, illetve a nyomozási bíró, valamint törvényszéki egyesbíró döntései elleni jogorvoslat alapján eljáró másodfokú bírói tanács tagjaként) az előzetes letartóztatás elrendeléséhez vagy fenntartásához szükséges gyanú megalapozottságát illetően döntést hoztak. A megalapozott gyanú nem más, mint a bűnösség nagyfokú valószínűsítése, amelyet kizárólag a meglévő bizonyítékok számbavétele és korlátozott értékelése alapján lehet megállapítani, vagy fennállását ellenőrizni. Ebből következően a bűnösségről, és a megalapozott gyanú fennállásáról történő döntés közötti határvonal bizonytalanul válhat, amelynek eredményeként a bírót a megalapozott gyanú fennállásáról kialakított előzetes álláspontja képes befolyásolni az ügy későbbi megítélésében. Mindemellett e döntés meghozatala érdekében olyan tényeket, bizonyítékokat is megismerhetnek és azokról szükségképpen előzetesen állást foglalnak az érintett bírók, amelyeket a későbbiekben, az ítélezés során már nem használnak fel {részletesen: 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [44], [51]–[54]; 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [41]–[43]}.
- [10] Az indítványozó csatolta a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság 6.Bnf.274/2012/2. számú végzését, mellyel a nyomozási bíró elsőfokú döntését megváltoztatva elrendelték az indítványozó előzetes letartóztatását. A döntés meghozatalában részt vett egy bíró, aki az elsőfokú ítélet meghozatalában is részt vett a későbbiekben. Az indítványozó által sérelmezettek a vádemelést megelőzően meghozott végzés vonatkozásában megegyeznek a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatban vizsgáltakkal, a támadott döntés meghozatalában olyan bíró járt el, akinek pártatlanságához a fenti indokok szerint kétely fűződik.
- [11] A 34/2013. (XI. 22.) AB határozatban az Alkotmánybíróság nem állapított meg alaptörvény-ellenességet és a vizsgált döntéseket nem semmisítette meg, mely döntését három körülményre alapozta: figyelembe vette a felülbírálat terjedelmét a másodfokú eljárásban, a kizárással kapcsolatos akkori bírói gyakorlatot, továbbá azt, hogy a felülbírálatot elvégző tanács tagjait nem érintette kizárási szabály. Eszerint a felülbírálat fellebbezés ese-

tén az elsőfokú eljárás teljes revízióját jelenti, a másodfokú bíróság az ítéletet a tényállás megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, valamint intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit a másodfokú bíróság arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett. Sor került tehát azon döntés revíziójára, amelynek meghozatalában kizárással érintett bíró vett részt, emellett a teljes elsőfokú bírósági eljárás felülbírálatát elvégző ítélőtáblai tanács egyetlen tagját sem érintette a vizsgált kizárási szabály, továbbá az akkori bírói gyakorlat szerint nem minősült kizártnak az elsőfokon eljáró bíró. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a büntetőügyben hozott bírói döntéseket az alkotmányjogi panaszokban felhívott alaptörvény-ellenesség nem befolyásolhatta érdemben, a tisztességes eljárás helyrehozhatatlan sérelme a büntető ügyben nem volt megállapítható (Indokolás [57]). A 21/2016. (XI. 30.) AB határozat alaptörvény-ellenességet állapított meg és megsemmisítette a támadott kúriai ítéletet, tekintettel arra, hogy a kizárással érintett bíró a Kúria eljáró tanácsának tagja volt, így a döntést végső jogorvoslati fórum hozta (Indokolás [45]).

- [12] 3. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az Alaptörvény 28. cikke nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható {3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}. Ugyanakkor az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik – az Alaptörvénnyel összhangban történő jogértelmezés megvalósulásának biztosítása pedig végső soron az Alkotmánybíróság feladata. Ennek keretében érdemben vizsgálhatja a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.
- [13] Az Alaptörvény 28. cikkéből fakadóan a bíróságnak azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17], 20/2016. (X. 28.)} AB határozat, Indokolás [50]}, ha nem így tesz, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}. Ezen alapjogi érintettség vizsgálata kiterjed az Alkotmánybíróság által meghatározott alkotmányos követelmények figyelembe vételére és az azoknak megfelelő döntések meghozatalára is. Az alkotmánybírósági határozat rendelkező részébe foglalt alkotmányos követelmény a bíróságokra kötelező, és attól eltérő jelentést nem tulajdoníthatnak az adott jogszabályi rendelkezésnek.
- [14] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza azonban, hogy a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatával az ügyek sokféleségét és a jogbiztonságot mérlegelve nem rendelte el a lezárt ügyek felülvizsgálatát, a határozat meghozatalakor jogerősen befejezett ügyek tekintetében e döntés nem hozott létre új jogorvoslati okot, és az alkotmányjogi panasz benyújtására rendelkezésre álló lejárt határidőket sem élesztette fel. Azt is ki kell emelni ugyanakkor, hogy az abban meghatározott alkotmányos követelmény köti az eljáró bíróságokat. Az alkotmányos követelmény figyelembe vételének elmulasztását az Alkotmánybíróság utólag, megfelelő alkotmányjogi panasz alapján, esetről esetre állapítja meg {25/2017. (X. 17.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]}. Az alkotmányos követelmény figyelembe vétele alóli egyik – a leírtak szerint már a 34/2013. (XI. 22.) AB határozat által is figyelembe vett – kivétel, ha a nyomozási szakaszban eljárás miatti kizárási ok ugyan megállapítható a perbíróval (vagy eljáró tanács tagjával) szemben, de az így hozott ítéletet a későbbiekben érdemben felülvizsgálja olyan bírói tanács, amelynek tagjaival szemben kizárási ok már nem áll fenn.
- [15] 4. Jelen ügyben a fenti körülményeket összességében mérlegelve – figyelemmel tehát arra, hogy az ügyben kizárással érintett bíró járt el, azonban erre az elsőfokú eljárásban került sor, továbbá a döntés másodfokú revíziója is megtörtént, illetve felülvizsgálati eljárás is folyt az ügyben, mely eljárások során nem merült fel a tanácsok összetételével kapcsolatban kifogás, végül pedig arra, hogy az első- és másodfokú döntést az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB határozatát megelőzően hozták, így az abban meghatározott alkotmányos követelményt nem is követhették a bíróságok – az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nem következett be

a tisztességes eljárás olyan helyrehozhatatlan sérelme, amely a támadott elsőfokú ítélet alaptörvény-ellenességét okozta volna. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. december 12.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [16] Határozatában az Alkotmánybíróság a sérelmezett bírói döntések felülvizsgálatánál a 34/2013. (XI. 22.) AB határozatra, illetve a 21/2016. (XI. 30.) AB határozatra támaszkodik. Nem érttem egyet ezekkel a határozatokkal, mert alkotmányos követelményi formában állapítottak meg egy – a törvényből korábban hiányzó – kizárási okot: „a büntetőügy további elintézésében ne vegyen részt olyan bíró, aki az eljárás bármely korábbi szakaszában, így akár a nyomozás során bíróként járt el”. A bírákra vonatkozó kizárási ok megalkotását – a hivatkozott határozatoktól eltérően – jogalkotói feladatnak tartottam. A fenti határozatokhoz fűzött különvéleményemben kifejtettem, hogy jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalmának hiányát mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával, s így jogalkotással tartottam pótolhatónak, nem pedig alkotmányos követelmény megállapításával. (Ezt támasztja alá egyebek mellett az is, hogy a jogalkotó a törvényből hiányzó kizárási okot utóbb – tehát még ugyanennek a kizárási oknak alkotmányos követelményi formában történő megállapítását követően is – szükségesnek tartotta tételesen törvénybe foglalni: az egyes büntetőjogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2017. évi XXIX. törvény 1. §-ával.)
- [17] A jelen határozat mérvadónak tekinti a korábbi döntésekben foglaltakat, a vitatott alkotmányos követelményt, s ennek alapján bírálja el az indítványt, illetve foglal állást a sérelmezett bírói döntésekről. Miután az alkotmányos követelmény megállapításával nem érttem, illetve nem értek egyet, a megállapított alkotmányos követelménynek a jelen ügyre történő alkalmazását, az érintett bírói döntésekről az alkotmányos követelmény alapján történő érdemi állásfoglalást nem tudom elfogadni.

Budapest, 2017. december 12.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/515/2017.

